

IZBOR IZ LISTOVA I ČASOPISA

miodrag b. protić:

Ali ako je pre jedne ili dve decenije naša umetnost, vremenom i konceptualno, u razvoju umetničke vizije često kasnila i za pola veka u odnosu na tada aktuelnu ostvarenja moderne umetnosti, sada je to zakašnjenje ili sasvim isčezlo, ili svedeno na minimum. To je podatak o kome treba razmisljati uz napomenu da prijatnost tog saznanja nikako ne treba da prede u ushićenje. Jer šta se suštinski menja samim saznanjem zakašnjenja, samim cinjenicom što naša umetnost, umesto da kao nekad kasni pet decenija, danas kasni "samo" godinu dana — dok se jedan pokret, na primer, ne ocrta na kalkovoj planjuti izložbi u Parizu ili Veneciji, i naši slikari ga tame no otkriju? Menja se svakako mnogo u širini saznanja, u lakšem praćenju i razumevanju umetnosti, ali ne i u pogledu autentičnosti, istinske smestlosti. Jer još uvek je cinjenica da primarno uticaje a da ne utičemo. Izuzev refleks po- koj skrivenoj logici, autentičnost je uvek savremena. Akcenat, ustalom, nije na adjektivu već na substantiju. Ali pri tome treba još jednu finesu imati u vidu. Po nesenim krikletom imaginacijom genijalnih pojedinci ispoljni su da svoju slobodu okrećući se od prototipova postojećih u prirodi ka unutarnjoj realnosti, ili ka aktivenom elanu, njegovom osećajnom produženju. Mi smo, suprotno njima, često potražili prototipove, ali ovoga puta ne u prirodi već u samoj umetnosti. Ne slikamo predele „po modelu“, „po prirodi“ — kuće, ekspote, portrete — ali slikamo po čuvenim današnjim slikarima. Iako su se izmenili repertoar i pozornica — navike su ostale skoro neizmenjene: podvrgavanje videonem. U tom smislu dobar deo naše apstraktnе umetnosti u stvari je figurativan, ne apstraktan: ako ne predstavlja predmete postojeće u prirodi, predstavlja slike postojeće u slikarstvu.

(„Estetičke i etičke alternativne”, „Danas”, br. 25; 25. april 1962. god.)

midhat begić:

lućnije diferencira svoj lik. Preputili smo se cikličnim menama na koje uticju gotovo isključivo faktori izvan naše sredine. Najzad, prihvatali smo konцепцију centra u trenutku decentralizacije savremene umetnosti, u trenutku kralja gorgod evrocentrizma. A prihvatali konцепцију centra umnogome znaci prihvati preživeli, antimoderni ideju estetičkog monoteizma koji podrazumeva princip sucesije škola i stilova u onoj mjeri u kojoj estetički politiezam odnosno policitenzizam — koji rezultira iz svekolikog saznanja i proširene istorijske svesti — podrazumeava njihovu koegistenciju. To još često znači konkretnost pojam slobodne umetnosti na pomalo neочекivan način: kao parodiiju i negaciju — zalaganje za isključivost.

Znamo sam i kažu nam drugi (to više nervira nego što godi, kao što nervira svako narocište istaćivanje razumljive pretpostavke) da je naša umetnost slobodna. Ali sloboda u umetnosti nije samo kvalitet već sredstvo i uslov. Njen obim je relativan — kao stvaracobi svih slobodnih u gramaticama svojih mogućnosti. Onoliko koliko imamo snage, fantazije, osećanja, ideja. Međutim, jedno je biti slobodan u stvaranju, a drugo u preuzimanju stvorenog. To su dve slobode. Dobro je i neophodno da obe postoje, samo pod uslovom da druga ne ugrozi i onemogući prvu: da, šertski, ne preuzeme njenu ulogu i status.

Svakako, ima velikih slikara i pokretači koji zaslizuju i imaju svitu, i ta svita ne mora biti bez ponosa i individualnosti. Ali jedno je biti u takvoj sviti, a drugo biti manje otmeni član kakvog Panirgovog stanača kome kratkovidio da jučas u jednom, čas u drugom pravcu. Jer nama danas ne misao isidore Sekulic o jeziku, "kulturnoj smrtoj naroda"? Savvezan za istoriju i njenu previračiju, naš jezik, naprotiv, u slici naših filologa, izgleda kao nepromijenjena sema dogmi i zakona. Zgrada jezika postoji da bi se profesionalno, mogla oko nje držati skela gramatike i propisova. Da li je, međutim, potrebno dokazati

„POLJA“ uređuju: Jasna MELVINGER, Miroslav EGERIĆ, Želimir PETROVIĆ, Ivan BANJAI, Petar MILOSAVLJEVIĆ i Mite RADOVANOVIĆ (glavni i odgovorni urednici). Tehnička oprema: Lasko KAPITANIĆ, izbor likovnih priloga: Stevan STANIĆ.

List izdaje NIP „Progres”, Novi Sad.
Rukopise treba slati na adresu: Redakcija „Polja”, Novi Sad, Stevana Sremca 13. tel. 21-20-20-20.

čanja i izraza. Kakve su sve preobražaje semantički dozivljavale pojedine riječi, oblici, kategorije u toku decenija jezičkog stvaranja — o tome često uključuju tražiti odgovora kod naših filologa.

57-897.-
Neobjavljeni rukopisi se ne
vrácaju. Preplata na 10 broj-
eva 500 din. Pojedini broj
50 din. Preplata se upućuje
na adresu: NIP "Progres".
Nomi Sad tek razum hr

*Novi Sad, tek. račun br.
151-11/1-514, sa naznakom za
„Polja”.*

Stampa „Forum”, Novi Sad.

stvaraju oni jezik, nego stvaraoci jezičkih djebla, pjesnici i književnici. To stanje se gotovo nije izmijenilo za prošlu polovinu stoljeća. Mi čemo naći bezbroj djela filologije koja govore o polaznim

etapama našeg jezika, o dijalektima pojedinih krajeva, o sirovima-nama koja kao da treba da dokaže primitivno stanje našeg jezičkog izraza. Kao da uopšte ne postoji jedna bogata, ponekad i svjetski jedinstvena književnost, u svakom slučaju književnost sa osobenostima bez analogih sadržaja sa stranima, saglasno sa osobenostima naše čitave moderne istorije koju su stvorili i stvaraju neki književnici od Matosa i Bore Stankovića, Krleže i Andrića, Rastka Petrovića i Tina Ujevića, A. B. Simića i M. Crnjanskog, Isidore Sekulić i Dobriće Cesarića do Gorana Kovacića i Milana Dedinja, Vj. Kaleba i Dobrica Ćosića i Branka Miljkovića i njihovih saputnika.

(„Zakržljala nauka”, „Odjek”
br. 11, oktobar 1962. god.)

branko vučićević:

Koliko su nove filmske novosti? — Kada po prvi put gledamo neki broj „Filmskih novosti“, novina slika i nedovoljno pažnja (jer se još uvek trudite da su ugodno smestite na svetu sedištu) sprečavaju vas da sagledate koliko su te „Filmske novosti“ loše. Drugi ili treći put to postaje jasno. (Neko će, možda, ovim utisku suprotstaviti nagradu koje su „Filmske novosti“ osvojile na smotrama „filmske stampe“. To ništa ne dokazuje, uvek je moguće sastaviti jedan reprezentativni broj, važno je kakav je onaj „normalni“)

Pre rata su napredni filmski umetnici protestovali zato što su ondašnji filmski žurnali prikazivali samo neke površinske i "pozitivne" događaje, parade, dočeve, ispršače, sastanke i konferencije, modne revije, krištenja brodova... Neprljatio se iznenadujemo kad, opomenuvši se šta smo sve videli prilikom poslednje posete bioskopu, shvatimo ko liko sve to liči na stavke prikazane u navedenom inventaru.

Ali zar ne postoji SUSTINSKA razlika između jednog dočeka neke političke ljestvici kako ga prikazuje predretni „Fox-Movieton“ i slične storije naših „Filmskih novosti“? U tome je baš problem. U „Filmskim novostima“ se ne oseća ta razlika. Ili bar ni izdaleko dovoljno. „Filmske novosti“ su izgleda preuzele staro, nedovoljno inteligentno, bezbedno građansko (kako hocete) shvatavanje šta je TO NOVOST. To ih je onda neminovno pretvorilo u monotonu zbirku vesti iz diplomatskog protokola, turističkih snimaka i „zanimljivosti iz sveta“, uz obavezni sportski dodatak. Već citajući svoje novine, uveravamo se da to nisu sve novosti, pa čak nisu uvek ni najvažnije. A koliko nas u to tek uverava SAM ŽIVOT.

Ako treba da prikažu jedan politički događaj u zemlji (na primer neki važan sastanak), „Filmske novosti“ neće nikad pokušati da ukazuju na njegove eventualne posledice sa SLIKOM i ZVUKOM daju pozadinu tog događaja, da pokazuju neke od stvari za koje se, ili protiv kojih se, učesnici tog sastanka opredeljuju. Njihovi urednici i saradnici se za dovoljavaju konvencionalnim rešenjem:

TOTAL DVORANE U KOJOJ
SE SASTANAK ODRŽAVA;
KADROVI GOVORNIKA;
KADROVI SLUŠALACA;
ZAVRŠNI TOTAL DVORANE.
I tako bez obzira kakav je do-

gadaj u pitanju: godišnja skupština Saveza izviđača ili poslednji plenum CK SKJ.
(A kad je reč o političkim zbi-

(A kad je reč o političkim zbijanjima u drugim zemljama, uvek je verovatnije da čete u „Filmskim novostima“ naći snimak pri-

nova u frankfurtskom zoološkom vrtu no storiju o zbivanju neke revolucije).

"Filmske novosti" radije počinju mašine i zgrade na ljudi. Zar ne bi bilo ZANIMLJIVIJE, KORISNIJE, DELOTOVNIJIE, umesto uvek istih reportaža o puštanju u pogon novih fabrika i hidrocentrala, snimati LICA I REČI (makar ne bile izgovorene savršenom dikticom spikera) ljudi koji su te fabrike gradili ili će u njima raditi?

Gledajući „Filmske novosti”, nikad ne biste posumnjali da postoje Milena i Ivan Šola, Sloboda Vasiljević, Pavičević, da se kod nas događaju mnoge stvari koje se događaju.

U "Filmskim novostima" prob-
lemi su prisutni samo u obliku
citata referata, nikad kao SLIKE.

Zbog svega toga, umesto da bu-
du oblik angažovanog filmskog
novinarstva, ake ne i stvarala-
štva, saradnici "Filmskih novo-
sti" iz nedjelje u nedjelju mimo-
ilaze život zemlje čiji su ovlašće-
ni bivionići.

„Danas”, broj 33:15. avgust
962. god.)

PTIČJI GRAD (ulje)

